

ILCO VAN DER LINDE

IDEALISME WERKT

IDEALISME WERKT

Zestiende Wibautlezing

Uitgesproken op zaterdag 14 november 2015 tijdens het
Festival van het Binnenlands Bestuur te Amersfoort door:

ILCO VAN DER LINDE

IDEALISME WERKT

*Er is maar één land - onze aarde
Er is maar één volk - de mensheid
Er is maar één geloof - de liefde*

Dames en heren,

Is het niet fascinerend dat Floor Wibaut, 79 jaar na zijn overlijden, zelfs voor de meest heftige actuele discussies nog zoveel wijsheid brengt? Deze woorden staan gebeiteld op de grafsteen boven zijn sobere, kleine urnenkelder. Ze kunnen mij nog steeds ontroeren.

Wibaut was een koopman, politicus, journalist, essayist, boeken-schrijver, bestuurder, mecenas, kunstkenner, feminist, pacifist, socialist, internationalist en visionair. Maar bovenal staat hij bekend als de man die bijna eigenhandig de sociale woningbouw heeft bedacht en opgestart in een tijd waarin niemand nog écht oog had voor de mensonterende woonsituatie van de arbeiders. Toen Wibaut in 1907 aantrad als gemeenteraadslid in Amsterdam waren de liberalen aan de macht. Hun belangrijkste visie was dat je de markt gewoon zijn werk moest laten doen, dan zou uiteindelijk alles goedkomen. Ja, ik hoor u denken, de geschiedenis heeft ons nog zoveel inzicht te bieden...

In de afgelopen twintig jaar hebben burgemeesters en hoogleraren prachtige lezingen opgedragen aan het gedachtegoed van deze illustere man. Vrijwel al zijn visies en eigenschappen zijn daarbij geroemd, maar nooit eerder is er stilgestaan bij een fantastische gave die als een rode draad al zijn werk lijkt te verbinden. Wie bouwt? Wibaut! Maar hij bouwde niet alleen huizen, hij bouwde ook aan draagvlak. De pijn en de noodzaak die op straat en in fabrieken werd gevoeld, wist hij regelmatig op het juiste moment onder woorden te brengen en met concrete daadkracht te beantwoorden. Koos Vorrink zei ooit: 'Hij zag wijder dan de enge grenzen der beweging,

Colofon

©Centrum voor Lokaal Bestuur, 2015

Postbus 1310

1000 BH Amsterdam

Telefoon: 020-5512205

E-mail: clb@pvda.nl

www.lokaalbestuur.nl

twitter.com/lokaalbestuur

Eindredactie: Jacqueline Kalk & Leonie Wildeman

Druk: Opmeer, Den Haag

Vormgeving: Laurant & Bakker

Omslagfoto's: Bert Beelen en Spaarnestad/HH

omdat in hem iets was van zuiver en intuïtief aanvoelen, van wat de historie wil.'

En misschien is dat ook wel precies waarom er nog niet over gesproken is, want hoe kun je zoiets vaags en tegelijkertijd magisch als intuïtie in woorden vangen? Toch gaat het bij het bouwen en behouden van draagvlak voor datgene wat je wilt bereiken om niets minder dan politiek levensbelang. Zonder draagvlak verword je als politicus tot een roepende in de woestijn, terwijl je mét draagvlak de wind onder je vleugels krijgt. Het bouwen van draagvlak is als een dans met de tijdgeest. Soms volg je, soms geef je leiding. Daar tussenin ben je niet spannend en schrappt iedereen je uit zijn balboekje.

In Wibaut schuilen eigenlijk twee zielen, die van een hartstochtelijke revolutionair, maar ook die van een doener pur sang. Iemand die niet wegkeek van mensen in nood en gewoon begon om tenminste iets van het 'grote verhaal' waar te maken. Hij was een verbindingsofficier tussen droom en daad, tussen straat en bestuurder. En dat is volgens mij precies het spannende gebied waar een sociaaldemocratische politicus zijn of haar werk zou moeten doen. Luisteren, verwoorden en vervolgens knokken om al het wenselijke mogelijk te maken. Want, zoals Jan Schaefer het ooit zo treffend samenvatte: 'In gelul kun je niet wonen'.

Wist u trouwens dat het precies honderd jaar geleden is dat de SDAP met twintigduizend man naar 's-Gravenhage afreisde om daar te demonstreren voor het algemeen kiesrecht? De burgemeester verbood de demonstratie, waarop de SDAP besloot om met meerdere kleine demonstraties van alle kanten rondom de stad op te trekken naar het Binnenhof. Zo was weliswaar keurig gehoor gegeven aan het annuleren van de grote demonstratie, maar er was iets voor in de plaats gekomen dat het lokale politiekorps niet kon tegenhouden. Juist deze vindingrijkheid en volharding joeg de toenmalige regering zoveel schrik aan dat het bijgedragen heeft aan een versnelde inwilliging van de eis.

Tot pakweg vijftig jaar geleden waren sociaaldemocraten de natuurlijke partner voor iedereen die de wereld een beetje mooier wilde maken. Arbeidstijdverkorting? De PvdA trok vaak en veel op

met de vakbonden. Onderwijsvernieuwing? De PvdA leek er altijd mee bezig, want onderwijs is dé sleutel om van een dubbeltje een kwartje te kunnen worden. Abortus? PvdA-gemeenteraadsleden uit Haarlem en Bloemendaal ketenden zich vast aan de voordeur van Bloemenhove toen de regering van plan was de abortuskliniek te sluiten. Anti-apartheid? In 1978 demonstreerden parlementsleden van de Labour Party al voor de vrijlating van Mandela. Anti-racisme? De Parti Socialiste liep voorop toen *ne touche pas à mon pote* door Parijs trok. De Dwaze Moeders die demonstreerden tegen de dictatuur in Argentinië? Liesbeth den Uyl was er altijd bij. Anti-kruisrakketten? Oud-Kamerlid Maarten van Traa stond in de voorhoede. Activisten, weldoeners, onderwijzers, vakbondsleden en kunstenaars; er was vaak een haat-liefdeverhouding, maar er was dus wél een verhouding. Er was interactie, er was een dieper gedeeld verlangen en bovenal was er hoop op betere tijden.

Maar in de jaren negentig werd opeens bepleit de ideologische veren maar eens af te schudden. Rood werd paars, de muur viel, Fukuyama beschreef het einde van de geschiedenis, Nelson Mandela en Bill Clinton werden president en de economie draaide op volle kracht. Het ging toch lekker zo? Een alomvattende langetermijnvisie leek overbodig en bestuurders moesten vooral goede managers zijn die hier en daar de laatste probleempjes wegtikten. Sinds die tijd zijn de leden en kiezers met horten en stoten weggelopen. Groot geworden door idealen, uitgerangeerd door een gebrek daaraan? Ik kom hier straks op terug.

EEN HONDERTJE VOOR EEN WONDERTJE

Op mijn dertiende ging ik voor het eerst de straat op. Ik haalde handtekeningen en geld op voor het ANC van Nelson Mandela. Natuurlijk had ik ook wel oog voor voetbal en meisjes, maar dit raakte mij minstens zoveel. Een man die vastzat omdat hij zich verzette tegen racisme, omdat hij in een land woonde waar je zonder pasje niet mocht reizen, waar je slechter onderwijs kreeg omdat je zwart was, je in een krot woonde en je het strand niet op mocht, omdat dat 'slegs vir blanke' was. Het was 1977, de *Telegraaf* en de VVD noem-

den Mandela nog een terrorist, terwijl het bloedbad in Sharpeville de ogen van de wereld toch allang had kunnen openen.

Voor de actie fietste ik in Haarlem-Noord naar het kantoor van *De Waarheid*. Mijn moeder zag dat helemaal niet zitten. Dat zijn net zulke landverraders als de NSB, vond zij. 'Maar als dit de mensen zijn die zich inzetten voor Mandela, dan ga ik toch', vertelde ik haar. En daar zat ik dan. Met zeven anderen, een slap bakje koffie en omringd door borden met de leus *Uitkeringen omhoog*.

Ik kreeg een tekstje mee dat ik bij iedere deur moest vertellen. Iets over imperialisme, kolonialisme, kapitalisme en dat apartheid daar het logische gevolg van was. Het was echt een schok om te merken dat de meeste mensen mij niet eens uit lieten praten, alsof ik een besmettelijke ziekte had. Rodehond zal die ziekte dan wel heten, want dat werd een paar keer naar mijn hoofd geslingerd. Diverse keren werd de deur zelfs voor mijn neus dichtgesmeten. Ik begreep er niets van. Hier moest ik mensen toch in mee kunnen krijgen?

Bij iedere deur begon ik een stukje van het opgedragen verhaal te schrappen. En uiteindelijk ging het hele verhaal op de schop en vertelde ik het alleen nog maar precies zoals ik het voelde. En dat werkte. Deuren bleven open, het hele verhaal mocht worden verteld en steeds vaker kreeg ik zomaar een leuke reactie of een klap op m'n schouder: 'Ja jongen, je hebt gelijk, hier heb je een tientje.'

Toen ik de actie leider later het geld en de handtekeningen overhandigde was hij laaiend enthousiast. 'Hoe heb je dat geflikt', was zijn vraag. 'Gewoon, door mijn eigen verhaal te vertellen, want dat van jou werkte echt voor geen meter.' Zijn ogen spuwden vuur en het leek alsof er alweer een deur in m'n gezicht werd dichtgesmeten. Hier hoefde ik niet meer terug te komen, zoveel was mij wel duidelijk.

Voor mij was dit de allereerste ervaring met wat communicatie over moeilijke maatschappelijke thema's feitelijk behelst. Het gaat niet om wat je zelf allemaal kwijt wilt, maar om wat je wilt bereiken. Je moet nooit standaardtekstjes reproduceren, maar een echt gesprek voeren, puur, direct en van hart tot hart.

En je doelgroep is beslist niet dom, negatief of gevoelloos, zelfs al oogt het soms zo, maar juist van vlees en bloed. En als je ze niet in het hart weet te raken, zak je genadeloos door de vloer.

Toen ik vijftien was liet mijn vader mij het programma zien van de lokale viering van Bevrijdingsdag. Hij was betrokken bij de Bond van Oud Illegaal Werkers en verzorgde deze viering al tientallen jaren. Hij vroeg naar mijn mening en ik vond er helemaal niets aan. 'Leuk voor kleuters en bejaarden', zei ik, 'maar er zit niets bij voor jongeren.' 'Wat zou je willen dan?' 'Iets met popmuziek', suggereerde ik. 'Wat heb je daar voor nodig?' 'Doe maar honderd gulden', zei ik. Wist ik veel. Ik kreeg een gulden zakgeld per maand dus dit leek me al ontzettend veel. De mannen van het voormalig verzet kreeg mijn vader er niet in mee, dus legde hij het honderdje uit eigen zak op tafel. Ik sprong weer op m'n fiets, dit keer op zoek naar een zaal. Een repeterend bandje verwees me naar de ambtenaar jeugdparticipatie. Met knikkende knietjes ging ik naar hem toe. Hans Davelaar was zijn naam en hij sprak de verrassende woorden: 'Heb je ook nog een podium nodig?' Een podium, natuurlijk! Hoe had ik dat kunnen vergeten. De conciërge van mijn school, het Stedelijk Gymnasium in Haarlem, vroeg ik om flyers te drukken. Het jongerencentrum vroeg ik om affiches. De SRV-man vroeg ik om gratis drank voor de bandjes en de bandjes speelden voor niets. Mijn oudste broer is advocaat, dus ik zei 'doe jij maar de contracten' en mijn middelste broer is bodybuilder, dus ik zei 'doe jij maar de security'. En zo is het eerste Bevrijdingspopfestival geboren. Wanneer je onstuitbaar voor een hoger doel aan de slag bent en je durft om hulp te vragen, dan is het mijn ervaring dat acht op de tien mensen gewoon bereid is om een simpel steentje bij te dragen. Ze zijn wellicht allang blij dat ze zelf de eindverantwoordelijkheid niet hoeven te dragen en toch deel uit kunnen maken van een mooi, hartverwarmend, groter geheel.

Ieder jaar werd Bevrijdingspop groter en in 1989 vroeg het toen net door de koningin opgerichte Nationaal Comité 4 en 5 mei of ik Bevrijdingspop in heel Nederland wilde organiseren. In veertien steden brachten we mensen bij elkaar die goed waren in marketing, evenementenproductie of 'goede doelen'. Die laatsten vonden de marketingjongens maar glad en de socialen werden op hun beurt met hun geitenwollensokken geconfronteerd. Want oordelen over elkaar vellen, daar zijn we goed in in Nederland. Maar uiteindelijk groeiden hier spannende coalities die tot op de dag van vandaag

succesvol zijn. We vroegen artiesten om songs te schrijven over vrijheid en vrede en het leger vloog de artiesten rond in een helikopter, zodat ze drie optredens op een dag konden geven en het journal lekker mee kon vliegen. Inmiddels vormen de veertien bevrijdingsfestivals met één miljoen bezoekers het grootste jaarlijkse mensenrechtenfestival van heel Europa. Organisaties als War Child en Amnesty International werven hier donateurs en vrijwilligers. Duizenden Nederlanders bouwen mee, van de zogenaamde hekkengekken en brodjessmeeders tot artiestenbegeleiders en *stage-crew*. Ze vinden hier hun lovers, hun werkervaring en hun verbondenheid met deze belangrijke dag in onze geschiedenis. Want ook de jonge generatie geeft in grote meerderheid aan dat deze dag hen iets heeft te vertellen. En dat is dus allemaal begonnen met 100 gulden, een vader die zijn zoon om zijn mening vroeg en hem de kans gaf om een concert te organiseren terwijl hij dat nog nooit had gedaan.

Ik noem dit wel eens een honderdje voor een wondertje. Voor mij bewijst het dat er in jongeren enorm veel talent kan zitten. Talent dat gewoon klaarligt om wakker gekust te worden. Dit uitgangspunt biedt ook perspectief voor uw gemeente. Een aantal jaren geleden werd ik uitgenodigd door het college van burgemeester en wethouders in een middelgrote stad. De brede samenstelling maakte dat ze zochten naar iets dat hen kon verbinden. Mijn voorstel was om met elkaar eenmalig twee ton vrij te maken waarmee jonge gasten in de stad op weg geholpen konden worden bij het realiseren van hun plannen. Vier jaar later zouden we daar de eerste vruchten al van plukken: tientallen nieuwe bedrijfjes, honderden nieuwe banen, een bruisende sfeer in de stad en een aantrekkelijk imago waarmee je ook weer nieuwe inwoners en bedrijven trekt.

Die bedrijven en banen kunt u trouwens ook aantrekken door als gemeente eenvoudigweg wat ruimte aan te bieden. Zo heeft Amsterdam-Noord twintig jaar geleden de lege NDSM-loods beschikbaar gesteld voor kunstenaars, concerten en startende bedrijfjes. Inmiddels biedt het gebied meer werkgelegenheid dan in de hoogtijdagen van de scheepsbouw. Voor de mooiste locaties binnen uw gemeentegrenzen kunt u misschien ook eens een prijsvraag uitschrijven waarbij u alle inwoners

en media betreft. Datzelfde Amsterdam-Noord heeft dat onlangs gedaan met een honderd jaar oude havenmeesterswoning aan het IJ. De winnaar mag niet alleen in het huisje wonen, maar mag natuurlijk ook zijn plan uitvoeren. Mijn plan om hier Herberg Het Mandelahuysje te starten is uitgekozen; een plek waar verbinding wordt gevierd, gevoed en hersteld. Met een zogenaamde Droomfabriek helpen we mensen op weg bij het starten van hun bedrijfjes en met De Verzoenkamer en een team van veertien mediators helpen we Amsterdammers om conflicten bij te leggen. En wie weinig te maken heeft, wordt gratis geholpen.

Ook is het een officiële trouwlocatie geworden, want trouwen gaat natuurlijk ook over verbinding. 's Avonds kan de tafel worden opgevouwen als een lotusbloem en komt er opeens een groot rond bed tevoorschijn voor huwelijksnachten. Met de huwelijken, de overnachtingen en het goed lopende zomerterras worden de sociale taken gefinancierd. Ik noem dit vooral omdat u in uw gemeente natuurlijk ook een Mandelahuysje kunt starten om verzoening, sociale verandering en werkgelegenheid te stimuleren. En wanneer u zo'n energiepunt voor verbinding opstart, biedt dat natuurlijk ook prachtige groei- en profileringskansen voor de PvdA.

NELSONS

Twaalf jaar geleden ben ik met *dance4life* begonnen om jongeren actief te betrekken bij het terugdringen van het dramatische aantal van 14.000 nieuwe hiv-infecties per dag. Jongeren werden door de oudere generatie vooral gezien als het probleem, terwijl dat zwaar onterecht is. Het zijn juist conservatieve ouders, leraren, imams en kerkleiders die jongeren niet de informatie, de rechten en de condities geven die ze nodig hebben om zichzelf te beschermen. Honderdduizenden jongeren zijn inmiddels aan de slag als zogenaamde *Agents of change*. In dertig landen worden grote dance events georganiseerd waarmee we stiltes en taboes doorbreken, jongeren belonen voor hun deelname aan lesprogramma's en miljoenen euro's ophalen voor aidsbestrijding. De dansers en docenten van de *Heart Connections Tour* zijn waarschijnlijk ook al wel eens in

uw gemeente geweest. Zo niet, dan wordt het tijd de scholen hier eens op te wijzen. Hoezo zijn jongeren het probleem? Ze zijn ook hier juist het begin van de oplossing.

Vijf jaar geleden ben ik met mijn Egyptische kompaan Mohamed Helmy begonnen met het opbouwen van het internationale vredesproject MasterPeace. Ook met dit project zetten we in op de veranderingkracht van de nieuwe generatie. In 45 landen - waaronder veel conflictgebieden - hebben we enkele tienduizenden *changemakers* gevonden. Jongeren die met muziek, media en dialoog bijdragen aan het voorkomen van nieuwe gewapende conflicten. Ze bouwen vredescholen in Nepal en Oeganda of *mediation centra* in Oost-India. In Colombia worden machinegeweren opgehaald en omgebouwd tot gitaren, in Mexico worden jongeren verleid om uit gewelddadige gangs te stappen door ze een kans te geven als rapper of breakdancer, in Congo reizen MasterPeace-vrijwilligers van dorp tot dorp om jongeren te ontmoedigen kindsoldaat te worden en in Sierra Leone staan ze soms met gevaar voor eigen leven, tussen twee strijdende partijen, om de gemoederen te kalmeren. Zelfs in de allermoeilijkste buurten vind je jongeren die de kracht hebben om een lichtend voorbeeld te zijn voor hun omgeving. Maar je moet ze wel willen zoeken en daarna de wind onder hun vleugels willen zijn. Deze helden noemen wij *Nelsons*, vernoemd naar de beroemdste Nelson ooit. De iconische Mandela, van wie vaak vergeten wordt dat hij ooit ook maar een normale jongen was die Nelson heette. Hij ging gewoon van start met zijn acties, terwijl hij geen plan had, geen geld en al helemaal geen applaus.

Ook in Nederland werven we nieuwe, positieve veranderingkrachten, met de campagne *Be a Nelson*, met mijn gelijknamige boek en ook met de gloednieuwe Nelson Award waarmee we nu een test doen in Haarlem en Eindhoven. Met zo'n Award kunt u ook in uw gemeente de Nelsons in beeld krijgen en een hart onder de riem steken. Al is het maar omdat alles wat je aandacht geeft groeit. Eerlijk gezegd zie ik u zo'n Nelson Award volgend jaar al uitreiken, bij voorkeur in uw eigen lokale Mandelahuysje. Niets houdt u tegen, toch?

Misschien moet het ook wel snel, want hoe lang zult u daar nog zitten als PvdA-bestuurder? In de peilingen staat de PvdA lager dan ooit in haar geschiedenis. Voor het eerst komt de echte bodem in zicht; die hatelijke nul. Minstens zo erg is het dat ik bijna niemand zie die daar echt onder lijkt te lijden. Wibaut sprak regelmatig over zijn liefde voor de partij, maar wie hier in de zaal durft ronduit te zeggen dat hij liefde voelt voor de partij? In de jaren tachtig trokken fantastische bands voor Labour door het land; UB40, Spandau Ballet. Welke band zou nu nog vrijwillig voor de PvdA zijn nek uitsteken? Soms terecht en soms ook totaal ten onrechte, krijgt de PvdA van zo ongeveer alles de schuld. Wie wordt er dan boos? Wie van u slaat er met zijn vuist op tafel om dat recht te zetten? En wat, dames en heren, wat is het grotere verhaal dat sociaaldemocraten verbindt? Het hart moeten we warm houden, maar waarvoor precies en voor wie en hoe lang? Met de samenleving wil de PvdA... praten! Het antwoord op een wereld die in brand staat: #latenwepreten. Sinds wanneer is de PvdA zo evident een praatclub geworden? En ook hier speelt de vraag op: waarover dan precies en waarom? Wat wordt er met al die gesprekken gedáán? Waar wil de PvdA met de burgers naartoe? Hoe ziet de samenleving er wat haar betreft uit over twintig jaar?

De wereld verandert razendsnel, dat zien we allemaal. Als je vijf jaar geleden had verteld dat moslimextremisten in het Midden-Oosten een grondgebied zouden beheren dat groter is dan West-Europa, dat een Nederlands vliegtuig boven Oekraïne door een Russische raket zou worden neergehaald, dat Libië en Syrië door oorlog uiteen waren gevallen of dat honderdduizenden mensen met gammele bootjes over de Middellandse Zee naar Europa zouden komen waarbij velen zouden overlijden, dan zou niemand je hebben geloofd. In het bedrijfsleven durven ze soms al niet eens meer een jaarprognose af te geven. En toch snakken mensen, juist in deze onzekere tijden, naar een handvat, een plan en een koers. Alleen al daarom moet dit met de grootst mogelijke passie op schrift worden gesteld.

Bij het verwerven van draagvlak verwacht u wellicht dat het voornamelijk een kwestie is van goed campagnevoeren, maar dat is het niet. Alleen als er voldoende inhoud is, kan het draagvlak op een

duurzame manier worden vergroot. Als actief fotograaf doe ik u graag ook deze metafoer aan de hand: wanneer je een foto met te weinig pixels uitvergroot dan krijg je een affiche waarvan het beeld blur is, oftewel ronduit vaag.

Emancipatie, diversiteit, gelijke kansen, de integratie van nieuwkomers, maar ook de bescherming van 'de gewone man', ouderenzorg, de samenhang in buurten, het terugdringen van oorlog en wapenhandel, het bestaansrecht van Palestina, het milieu; allemaal thema's waarmee, naar mijn inschatting, de sociaaldemocratie de hoofden én harten van zeker dertig procent van de samenleving terug kan winnen. En, nog belangrijker, resultaten kan boeken die er voor mensen echt toe doen. Maar dan moet dit wel op een nieuwe manier gebeuren.

KLIMAATPOLITIEK IN EEN ANDER JASJE

Laten we het milieu er even uitlichten. De schaarse pleitbezorgers van maatregelen om de klimaatverandering tegen te gaan, vinden binnen de samenleving heel weinig bijval. Dit komt omdat mensen de meeste maatregelen ervaren als nutteloos gezanik. Je kachel moet lager en je trui moet aan. Je moet langzamer rijden en eigenlijk helemaal je auto uit. Je moet razendsnel onder de warme douche vandaan en zelfs je biefstuk mag eigenlijk niet meer. Met betutteling win je natuurlijk geen revoluties, maar hoe krijgen we Nederlanders dan wél mee in deze levensbelangrijke zaak? Volgens mij zou het heel succesvol kunnen uitpakken wanneer we het bouwen van draagvlak vanuit een hele andere, onverwachte, hoek aanvliegen: de angst voor Islamitische Staat, alle wanhoop aangaande de oorlog in Syrië, de hiermee samenhangende vluchtelingenproblematiek en het populaire, nu nog door rechts gekaapte, trots-op-Nederland-onderbuikgevoel. Ik licht dit kort toe.

Wist u dat Nederland per dag 1.202.000 vaten ruwe olie importeert?¹ Wist u dat een derde daarvan uit Rusland en Saoedi-Arabië komt?² Onze verslaving aan olie - door onszelf en onze buurlanden gebruikt voor bijvoorbeeld benzine, diesel en plastic - verplicht ons

om dagelijks miljoenen euro's over te maken naar autoritaire regimes zoals in Rusland en Saoedi-Arabië. Rusland gebruikt haar olierijkdom al jaren om gratis wapens te verstrekken aan het moordende regime van Assad in Syrië. En in Saoedi-Arabië, een van de heftigste dictaturen ter wereld waar al jaren honderden andersdenkenden worden onthoofd, komen dagelijks miljoenen Nederlandse euro's terecht bij invloedrijke oliesjeiks en het koningshuis met zijn vijfduizend steenrijke prins en prinsessen. Ook al ontkent het regime bij hoog en bij laag, de Wikileaks en andere bronnen tonen aan dat een aantal van hen het geld gebruikt om de radicale islamisten in Syrië te financieren.³ Ze doen dat deels om Iran te pesten en deels om fundamentalisten in eigen land stil te houden over hun exorbitante levensstijl met hoeren en drugs. Op deze manier financieren wij zélf indirect de oorlog in Syrië. Een oorlog die vele mensen dwingt om te vluchten. Kilo's boter hebben we in het westen op ons hoofd, terwijl we doen alsof het ons allemaal overkomt. Om deze oneindige geldstroom richting autoritaire regimes, oorlogen en extremisten stop te zetten moeten we uiteindelijk volledig kunnen draaien op eigen, alternatieve energiebronnen. Duitsland heeft die *Energiewende* jaren geleden al ingezet en tikt nu regelmatig de zeventig procent aan. Het draagvlak voor windmolens, zonnepanelen en energiebesparende maatregelen zal in Nederland aanzienlijk groeien als we deze maatregelen zouden *framen* als de enige manier om te voorkomen dat we dagelijks miljoenen euro's over moeten blijven maken naar Rusland of Saoedi-Arabië. Met een oproep om Nederland energie-onafhankelijk te maken en terreur niet langer te sponsoren kun je het trots-op-Nederland-onderbuikgevoel in de samenleving transformeren tot een kracht achter sociale verandering. En dat kan zeker ook op andere thema's.

Die energie-onafhankelijkheid gaat Nederlanders gemiddeld wellicht een paar honderd euro per jaar kosten, maar de PvdA kan eisen

---

1. CIA-factbook, indexmundi.com (import olie)

2. CBS, Noorwegen passeert Rusland als belangrijkste olieleverancier, 2015

3. O. Jones, To really combat terror, end support for Saudi Arabia, *The Guardian*, 2014

dat die extra lasten vooral terechtkomen bij energieslurpende bedrijven en de allerhoogste inkomensgroepen. Hierdoor ontstaan extra profileringsmogelijkheden; die krijg je er als het ware gratis bij. En ja, deze missie geeft ook veel profileringsmogelijkheden op lokaal niveau, want daar moeten de windmolens, zonnepanelen en biogasprojecten worden geplaatst. Bouw je mee aan een toekomst voor je kinderen of haak je af? Dat zijn pas vragen waarmee je als partij de straat op kunt gaan. En het levert ook nog eens nieuwe, schone banen op. Trouwens, over schoon gesproken, plant bomen! Samen met al je inwoners en bedrijven. Per jaar verliest de wereld tien miljard bomen, tien miljard! Omdat niemand verantwoordelijkheid neemt, zullen onze kinderen straks stikken. Ergens moet er een land zijn waar jaarlijks meer bomen worden geplant en dat heeft u heel simpel zelf in de hand. De PvdA als grootste pleitbezorger voor het planten van bomen? Ook daar win je harten mee. U kunt er morgen al mee beginnen in uw gemeente. En dan heb ik met het milieuthema nog maar een van de vele groeikansen voor de PvdA besproken!

NIEUWE SOCIAALDEMOCRATISCHE BEWEGING

Het Centrum voor Lokaal Bestuur gaf mij dit jaar de vraag mee hoe de sociaaldemocratische beweging eruit zou zien als we vandaag helemaal opnieuw zouden beginnen. Een cynicus zou zeggen: welke beweging? Maar ik vind de vraag getuigen van lef. Deze beweging kan namelijk niet meer terugvallen op oude zekerheden als vakbond en VARA. Zij moet zich gaan verhouden met vele tientallen, kleine, progressieve organisaties die hun interesse in de politiek vrijwel geheel hebben verloren. En daarbij, een beweging is per definitie geen compromissenmachine, dus eigenlijk is dit een fors statement richting de huidige status-quo. Een beweging is echt, puur en authentiek. Mensen houden daarvan. Wat overigens niet hetzelfde is als oude wijn in nieuwe zakken.

Misschien is dit een mooi moment om even stil te staan bij een van de lievelingsgedichten van Joop den Uyl, een gedicht van Willem Sandberg:

Willen we onszelf blijven

Dan moeten we constant veranderen

De toekomst start vandaag

Kom mee

U hoort het al, ik ben een optimist. En daar ga ik u nog veel meer argumenten voor aandragen. Ten eerste is het echt niet zo dat mensen alleen maar Jip-en-Jannekethema's verlangen. De maatschappelijke projecten die ik georganiseerd heb en die allemaal populair zijn geworden, gaan over de viering van de bevrijding, over *peacebuilding* en over de bestrijding van hiv en aids. Beslist geen trendy topics dus. Als u het hart van mensen weet te winnen voor uw zaak dan zijn veel mensen vervolgens echt niet te beroerd om uw passie te laten slagen of het zelfs tot hun eigen passie te maken. Mensen kunnen best genereus zijn, is mijn ervaring, maar je moet ze er wel toe verleiden.

Het is trouwens ook niet zo dat mensen alleen maar willen aanhaken bij de winnaar. Kijk naar Feyenoord. Ze hebben wellicht de meest trouwe en hartstochtelijke supporters, maar de laatste keer dat de club kampioen werd ligt nog voor de echte introductie van de mobiele telefoon.

Ten tweede is er altijd een wereld te winnen. Ik schat zo in dat de PvdA bij ieder thema dat ze lanceert zo'n tien procent van de mensen aan haar kant heeft staan en zo'n veertig procent helemaal niet. Ik begrijp dat dit laatste demotiverend kan werken. Helemaal als die tegenstanders bij inspraakavonden massaal gaan brullen. Maar troost uzelf! Vijftig procent is in bijna ieder debat nog wél voor uw ideeën te porren. Daar moeten de cupido-pijlen op gericht worden!

Tijdens mijn studie geschiedenis was ik gefascineerd door het interbellum. Hoe was het in godsnaam mogelijk dat de oersterke sociaaldemocratie in Duitsland als oude koek verbrokkelde? Waarom had zij jarenlang geen antwoord op de crisis? En vervolgens ook al niet op het snel groeiende populisme van radicaal rechts en links? Ook Floor Wibaut heeft de crisis zo'n anderhalf jaar min of meer ont-

kend. De sociaaldemocratie was rond 1930 zo doordrenkt geraakt van het eigen gelijk dat men zich gewoon niet kon voorstellen dat de mensen werkelijk een andere kant op marcheerden. Er leek een soort *Titanic-mood* te zijn: een blind geloof in groter, beter en sneller. Totdat de grote botsing kwam en bleek dat niemand aan voldoende reddingsloepen had gedacht. Verbijsterd, verslagen of vrolijk musicerend zakte iedereen met het gevaarte naar de bodem.

Maar vrienden, over een kans op redding gesproken, ik herhaal het graag nog een keer, voor ieder goed, pakkend en positief verhaal is zo'n 50 procent van de samenleving in principe ontvankelijk. Sterker nog, de samenleving hunkert ernaar. De gewone man walgt gelukkig nog steeds van zo'n neonazi die laatst bij het meest populaire programma van, nota bene, de VARA aanwezig was.

'Wie goed doet, komt nooit in het journaal. En dat is een groot probleem', schreef Rutger Bregman op *De Correspondent*. Het artikel gaat over de wachtlijsten in Kapelle, Ootmarsum, Oud-Beijerland en Zuidhorn. Niet van vluchtelingen, maar van lokale vrijwilligers die zich hebben aangemeld om vluchtelingen te helpen. Het artikel refereert aan recente onderzoeken die allemaal onderstrepen dat de mens van nature bereid is tot samenwerking en altruïsme. Het goede is zo alom aanwezig dat we het bijna niet meer zien, al helemaal niet in de media. Vorige week bracht het Centraal Bureau voor de Statistiek het rapport *Sociale Samenhang* uit dat met cijfers onderbouwt dat zes op de tien Nederlanders nog vertrouwen heeft in de medemens. De helft van onze landgenoten verricht vrijwilligerswerk. 30 procent van de Nederlanders besteedt daaraan zelfs zo'n vier uur per week! Zelfs het vertrouwen in instanties blijkt niet tanende. Dit sociale kapitaal lijkt volstrekt miskend te worden. Het is de hoogste tijd dat deze gewone, lieve, brave veranderkrachten - qua wereldbeschouwing vaak net links van het midden - weer een veilige haven krijgen, een podium met spotlights en bovenal een positief en verbindend verhaal.

En dan nog iets hoopgevends: er lijkt in de politiek serieus zoiets te bestaan als leven na de dood. Tien jaar geleden stond D66 virtueel tussen de nul en twee zetels. Alom werd geroepen dat de partij geen

functie meer had en net zo goed kon worden opgeheven. De PVV was nog maar net opgericht en stond in de peilingen ook op twee zetels. Slechts tien jaar later zijn deze losers van weleer virtueel de grootste partijen van het land. En dat succes heeft niet alleen te maken met de welbespraaktheid van de frontmannen. Het schuilt vooral in het kiezen van een thema. De ene partij focust op kansen en spreekt over onderwijs, onderwijs, onderwijs. De andere focust onophoudelijk op gevaren en angsten. Juist door de herhaling winnen die partijen aan kracht. Mensen ervaren dat als toegewijd en consequent.

De PvdA heeft echter totaal geen focus. Terwijl focus nodig is om als partij weer in de aanval te kunnen. Feitelijk ben je dan weer progressief bezig, want je wilt ergens heen. Je plaatst een frame op iedere discussie waar anderen vervolgens op kunnen reageren. Hun aandacht laat jouw beweging alleen maar groeien. Ook in uw stad of dorp kan een heldere focus leiden tot herkenning en groei. Maar momenteel gaat dat nationaal en lokaal vaak andersom. Door alsmaar te reageren op andermans thema's holt de PvdA overal achteraan en is zij bijna altijd in het defensief.

GEESTDRIFT EN VERBONDENHEID

En zo kom ik bij het allerbelangrijkste criterium voor een politieke beweging en dat is dat er geestdrift en verbondenheid wordt gevoeld en getoond op straat. Op *grassroot level* moeten je fans voor je willen opstaan. Zij moeten op de markt, op het werk en bij verjaardagsfeestjes hun nek voor je willen uitsteken. Daar word je gemaakt of gekraakt. Daar moet iedereen in een zogenaamde *lift-pitch* van dertig seconden kunnen aangeven wat hem of haar raakt, waar hij of zij principieel voor staat en waarom zij de PvdA willen steunen. Dat de PvdA haar fans hier momenteel niet in voorziet is volgens mij echt de allergrootste omissie. Mensen mompelen nu zoiets als 'zonder de PvdA was het allemaal nog veel erger geweest', maar daar win je natuurlijk geen centimeter geestdrift mee. Het is zelfs zo erg dat u, de voorhoede van de partij die het dichtst bij de mensen op straat staat, eerlijk aangeeft het grotere, pakkende ver-

haal te missen. Bij binnenkomst op het Festival van het Binnenlands Bestuur hebben wij u gevraagd om ons te vertellen waarom mensen op de PvdA zouden moeten stemmen. 2 procent van u zegt ronduit: ik heb geen idee. 67 procent van u komt met wat ik een regentargument noem: we hebben de beste politici óf we doen het goed, maar niemand ziet het. 21 procent van u komt met angstargumenten: zonder de PvdA zou het allemaal nog veel erger zijn. Slechts 10 procent van u vindt dat de PvdA een overtuigende meerjarenvisie heeft waar mensen door geraakt worden. Door het ontbreken van deze visie grijpt de overgrote meerderheid naar rationele regentargumenten of angstargumenten. Maar daarmee bouw je niet aan een duurzaam draagvlak voor een nieuwe beweging. Een beweging heeft overtuiging en wilskracht nodig. En van daaruit kan het zich als een rivier steeds verder verspreiden.

Natuurlijk wordt een nieuw, verbindend verhaal niet direct door de 50 procent potentieel geïnteresseerden omarmd. U krijgt eerst te maken met een golf van cynici en ladingen drek van haters. Maar een kleine kern zal uw lef waarderen en opmerkingen maken als 'ze durven het in ieder geval te zeggen'. Mensen meekrijgen met je toekomstvisie vergt geduld en doorzettingsvermogen. Gelijk hebben is simpel, gelijk krijgen vraagt om moed. Toen Wibaut zich voor het eerst hard maakte voor sociale woningbouw had de SDAP nog minder zetels in de Amsterdamse gemeenteraad dan de huidige PvdA. Maar hij herhaalde zijn verhaal jaar in jaar uit in iedere toespraak en iedere commissie. Hij las brieven voor van burgers die zijn verhaal onderstreepten en langzaam werd het verhaal van de underdog een Geuzenverhaal dat alle medestanders verbond met een trots gevoel van 'wij tegen de rest'. Mensen moeten weer een beetje tróts kunnen zijn op de PvdA. Dat vraagt dus ook om politici die niet boven, maar naast de mensen en de progressieve actievoerders, denkers en kunstenaars gaan staan. Verbindingsofficieren die passende wensen kunnen vertalen naar beleidsmaatregelen en andersom. Want geslaagd beleid moet je ook weer terug kunnen brengen naar de straat. In Amsterdam is Lodewijk Asscher er bijvoorbeeld in geslaagd om het aantal slecht draaiende basisscholen binnen een paar jaar terug te brengen van veertig naar slechts vier. Voor de

nieuwe Amsterdamse wethouder van Onderwijs kwam dit positieve nieuws heel slecht uit. Ze verborg dit evaluatierapport en twee andere nota's die wezen op succesvol beleid van haar voorganger diep in haar la. En wat doet de hoofdstedelijke PvdA? Ze zeggen foei, maar dat gaat aan de straat voorbij. Neem allemaal een grote lege la mee naar de volgende raadsvergadering en leg die demonstratief voor je neer. Trommel er desnoods even op, neurie een popsong waar la-la-la in voorkomt - dat zijn er tientallen kan ik u vertellen - en zorg dat er fotografen klaar staan. Dan wordt de associatie op de voorpagina: goh, de PvdA deed echt goed werk, maar de regenten stoppen het onder in de la. Zo win je je fans weer terug! Zeker als je dit vaker doet. Wees origineel en spraakmakend op thema's die ertoe doen.

De interactie met de samenleving moet sowieso radicaal anders worden georganiseerd. Nauwelijks 1 procent van de Nederlanders is lid van een politieke partij en van die leden is hooguit 10 procent actief. Dus enkele duizenden mensen maken in Nederland feitelijk de dienst uit en verdelen onderling de politieke baantjes. De PvdA zou voorop moeten lopen bij de aanklacht tegen deze oligarchie. Niet alleen met woorden, maar ook met daden. Iedere Kamerzetel vergt zo'n zestigduizend stemmen en dus zou ieder Kamerlid zich verplicht moeten voelen om via sociale media een eigen *community* op te bouwen van minimaal zestigduizend gelijkgestemden. Zo'n twintig keer meer dan bij de meeste Kamerleden nu het geval is. Die *community* zou op dagelijkse basis bij de besluitvorming betrokken kunnen worden, waardoor je in feite iedere dag je eigen adviserende referendum organiseert. Maar bovenal krijgen heel veel mensen weer een beetje het gevoel dat ze meetellen en invloed hebben. En, mocht het nodig zijn, dan kun je met twintig Kamerleden binnen een minuut zo'n één miljoen Nederlanders bereiken, als een soort Amber Alert voor sociale verandering. Dat geldt voor u als raadslid natuurlijk net zo goed. Hoeveel kiezers hebben u aan die raadszetel geholpen? Is uw digitaal betrokken *community* even groot? En met hoeveel daarvan heeft u georganiseerd contact? Waarschijnlijk gaat dat maar om enkele tientallen mensen of nog minder.

En ja, natuurlijk moet uiteindelijk ook de bezem door de slogans. *Eerlijk delen?* Dat klinkt inmiddels toch echt alsof je moeder je toespreekt over een koekje. *Gelijke kansen!* Dat is pas strijdbaar. *Meedoen* staat op de PvdA-site, maar ook dat klinkt nogal paternalistisch. Daar zou ook *Respect!* kunnen staan. Respect zou zelfs de naam van een nieuwe beweging en partij kunnen zijn, daar ben ik van overtuigd. Respect is eigentijdser - zelfs rappers gebruiken het - en breed gedragen, want je ziet het ook langs alle voetbalvelden. Respect sluit naadloos aan op alle actuele debatten en spreekt dus ook meer tot de verbeelding dan arbeid. De meeste mensen onder de veertig met een lage of gemiddelde opleiding weten volgens mij niet eens wat er met arbeid precies wordt bedoeld. Het geeft niet meer het warme, positieve gevoel, zoals net na de oorlog. In die tijd riep men ook nog wel 'Arbeid adelt' of 'Ledigheid is des duivels oorkussen', maar wie gebruikt dit soort teksten nu nog? Het doet me denken aan de situatie die we bij de start van de bevrijdingsfestivals hebben gehad. Het plan was om jongeren op te roepen om voor grondrechten op te komen, maar dat bleek een brug te ver. Uit onderzoek kwam naar voren dat maar liefst de helft van de Nederlandse jongeren helemaal niet wist waar je het over had. En 17 procent van de jongeren dacht zelfs dat grondrechten iets te maken hadden met hun tuin.

Dames en heren, er is letterlijk genoeg werk aan de winkel. Van inhoud tot stijl tot communicatie. Kijk niet langer lijdzaam toe hoe de sociaaldemocratie verbrokkelt. Druk op de reset-knop! Wake up! Alles wat leeft beweegt.

Your playing small does not serve the world.

There's nothing enlightened about shrinking.

Zo schreef Marianne Robinson in *A Return to Love*.

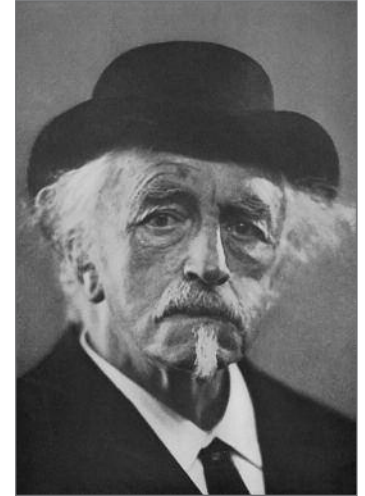
Als laatste wil ik u deze zinnen van Nelson Mandela graag meegeven:

The greatest glory in living

lies not in never falling

but in rising, every time we fall.

DE WIBAUTLEZINGEN

F.M. Wibaut (1859-1936) geldt als een van de invloedrijkste sociaal-democraten van Nederland. Hij sloot zich in 1897 aan bij de drie jaar daarvoor opgerichte Sociaal-Democratische Arbeiderspartij (SDAP). In 1905 werd Wibaut lid van het partijbestuur. Twee jaar later werd hij verkozen tot gemeenteraadslid in Amsterdam en tot lid van Provinciale Staten van Noord-Holland. Samen met de journalist-politicus P.L. Tak voerde hij de redactie van het in 1907 opgerichte sociaal-democratische maandblad *De Gemeente*, waarvan *Lokaal Bestuur* de voortzetting is. In 1914 werd Wibaut tot wethouder in Amsterdam gekozen, belast met levensmiddelenvoorziening, volkshuisvesting en arbeidszaken, later financiën, gemeentebedrijven en kunstzaken. Als gemeentebestuurder nam Wibaut een zeer invloedrijke positie in - hij werd wel 'De Machtige' genoemd. Volgens zijn biograaf G. Borrie liep als een rode draad door zijn optreden 'een groot vertrouwen in het gemeentelijk beheer als instrument van democratische bestuursopbouw.' In 1931 trok Wibaut zich terug uit het gemeentebestuur. Tot 1935, een jaar voor zijn dood, bleef hij lid van de Eerste Kamer, waarvan hij sinds 1922 deel uitmaakte.

De Wibautlezing is een initiatief van het Centrum voor Lokaal Bestuur van de Partij van de Arbeid. De Wibautlezingen worden doorgaans uitgesproken tijdens het jaarlijkse Festival van het Binnenlands Bestuur van het CLB.

Hieronder treft u een overzicht aan van de eerder gehouden Wibautlezingen. De eerste zeven lezingen zijn gepubliceerd in het

CLB-maandblad *Lokaal Bestuur*. Sinds de achtste Wibautlezing verschijnen ze als afzonderlijke publicatie. Vanaf de vierde lezing zijn de teksten ook te vinden op de website www.lokaalbestuur.nl. Klik 'Publicaties' aan en vervolgens 'Wibautlezingen'.

- De Eerste Wibautlezing, getiteld 'De dreigende irrelevantie van de bestuurlijke vernieuwing' werd gehouden door burgemeester Schelto Patijn van Amsterdam op 23 september 1995 en is gepubliceerd in *Lokaal Bestuur* jrg. 19, nr. 11, november 1995.
- De Tweede Wibautlezing over 'Willem Drees en de gemeentepolitiek' werd gehouden door Hans Daalder, emeritus-hoogleraar in de wetenschap der politiek aan de Rijksuniversiteit Leiden, op 28 september 1996 en is afgedrukt in *Lokaal Bestuur* jrg. 20, nr. 11, november 1996.
- De Derde Wibautlezing was getiteld 'Van stenograaf tot cyberpunk. Over de mensen die de sociaal-democratie en de moderne techniek op elkaar weten te betrekken'. Zij werd gehouden door Walter Etty, penningmeester PvdA en vennoot Andersson Elffers Felix, op 27 september 1997 en is verschenen in *Lokaal Bestuur* jrg. 21, nr. 11, november 1997.
- De Vierde Wibautlezing had als titel 'Een renaissance van het raadslid. Tussen corvee en coaching van burgerschap'. Pieter Tops, hoogleraar bestuurskunde aan de Katholieke Universiteit Brabant, hield haar op 10 oktober 1998. Deze lezing is gepubliceerd in *Lokaal Bestuur*, jrg. 22, nr. 11, november 1998.
- De Vijfde Wibautlezing, 'De betutteling voorbij. Lokaal bestuur in 2025', was van Louis Tobback, burgemeester van Leuven en oud-minister van Binnenlandse Zaken. Hij sprak haar uit op 2 oktober 1999. Zij is gepubliceerd in *Lokaal Bestuur* jrg. 23 nr. 12/jrg. 24 nr. 1, december 1999/januari 2000.
- De Zesde Wibautlezing, 'De multiculturele stad als utopia of dystopia', was van Godfried Engbersen, hoogleraar algemene sociologie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Hij sprak haar uit op 7 oktober 2000. Zij is gepubliceerd in *Lokaal Bestuur*, jrg. 24, nr. 11, november 2000.
- De Zevende Wibautlezing, 'Honderd jaar na Koudekerke', was van schrijver Geert Mak. Zij is gehouden op vrijdag 15 februari

2002 op het eeuwfeest van het Centrum voor Lokaal Bestuur in Arnhem. De lezing is gepubliceerd in *Lokaal Bestuur*, jrg. 26, nr. 3, maart 2002.

- De Achtste Wibautlezing, 'De kwaliteit van het bestaan anno 2003', werd uitgesproken door Margreeth de Boer, burgemeester van Leeuwarden, op zaterdag 4 oktober 2003. De lezing is als brochure uitgegeven door het Centrum voor Lokaal Bestuur, net als de volgende lezingen.
- De Negende Wibautlezing, 'Wat staat er op het spel? Beginselen vanuit gemeentelijke gezichtshoek' werd op zaterdag 9 oktober 2004 uitgesproken door Joop van den Berg, hoogleraar parlementaire geschiedenis te Leiden en tevens hoogleraar parlementair stelsel in Maastricht.
- De Tiende Wibautlezing. Deze jubileumlezing stond in het teken van de Amsterdamse wethouder Floor Wibaut en wat de PvdA anno 2006 van hem kan leren. De lezing werd op zaterdag 11 februari 2006 uitgesproken door Ahmed Aboutaleb, wethouder in Amsterdam, bij de viering van het zestigjarig bestaan van de PvdA.
- De Elfde Wibautlezing werd op zaterdag 5 april 2008 uitgesproken door Paul Kalma, Tweede Kamerlid en oud-directeur van de Wiardi Beckman Stichting, tijdens het Festival van het Binnenlands Bestuur te Arnhem. Zijn thema was: 'De Partij van de ...?' Over arbeid in onzekere tijden.
- De Twaalfde Wibautlezing werd op donderdag 4 februari 2010 uitgesproken in Pakhuis De Zwijger te Amsterdam door Lodewijk Asscher. Hij sprak als wethouder van Amsterdam over modern sociaal activisme. De titel van zijn lezing was 'De onzichtbare bouwput'.
- De Dertiende Wibautlezing werd op zaterdag 12 november 2011 uitgesproken in het Spoorwegmuseum te Utrecht door Evelien Tonkens. Zij sprak als bijzonder hoogleraar actief burgerschap aan de Universiteit van Amsterdam over een samenleving waarin zelfrespect en respect voor anderen voorop staan en waarin de overheid een verbindende en activerende rol speelt. De titel van haar lezing was 'De respectmaatschappij'.
- De Veertiende Wibautlezing werd op zaterdag 24 november 2012

uitgesproken in Tobacco Theater in Amsterdam door politico-loog en publicist Pieter Hilhorst, die vier dagen later werd benoemd tot wethouder Financiën, Onderwijs en Jeugd in Amsterdam. Het onderwerp van zijn lezing was: 'Wij doen het zelf. Hoe burgers de publieke zaak heroveren en wat dat vraagt van de lokale politiek'.

- De vijftiende Wibautlezing werd op zaterdag 23 november 2013 uitgesproken in het Centraal Museum te Utrecht door Kim Putters. Hij sprak als directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau over de verzorgingsstad. De titel van zijn lezing was 'De verzorgingsstad. Tussen verzorgingsstaat en participatiesamenleving'.

PERSONALIA

Ilco van der Linde (1963) is creator en ontwikkelaar, initiatiefnemer van de bevrijdingsfestivals, dance4life, het Nationale Bevrijdingsconcert op de Amstel, Bevrijdingspop en MasterPeace. In 2013 ontving hij voor MasterPeace, samen met mede-oprichter Mohamed Helmy, een Oorkonde van Verdienste van VN-chef Ban Ki-Moon en in oktober 2015 ontving hij voor hetzelfde project de Luxembourg Peace Prize.

Van 1986 tot 1994 zat Van der Linde namens de PvdA in de gemeenteraad van Haarlem. Bij zijn aantreden was hij het jongste raadslid ooit.

Sinds juli 2015 woont en werkt Van der Linde in het Amsterdamse Mandelahuysje. Een herberg aan het IJ waar verbinding wordt gevoed, gevierd en hersteld. In september van dit jaar verscheen van zijn hand het boek *Be a Nelson*. Een boek over zijn leven als rasoptimist en zijn ambitie om taboes rond moeilijke maatschappelijke thema's te doorbreken.